

Dreptul de a introduce o acțiune în justiție (calitate procesuală)

doc. JUDr. Vojtěch Vomáčka, Ph.D., LL.M.

Accesul la justiție în materie de mediu și legislația UE privind protecția naturii
București, 27-29 ianuarie 2025

1

CĂI DE ATAC JUDICIARE LA NIVEL NAȚIONAL: TENDINȚE?

Devine treptat tot mai complex și mai tehnic?

autorizații de construcție

autorizații de funcționare

autorizații de funcționare – monitorizare/control (inspecție) – răspundere

monitorizare + instrumente financiare

Schimbări climatice – obligații pozitive ale Statului – revizuirea politicilor?

2

CONTROLUL JUDICIAR LA NIVEL NAȚIONAL: TENDINȚE?

C-575/20 - Apollo Tyres (Ungaria)

Norme de calcul al puterii termice nominale totale a instalațiilor de ardere a combustibililor (schema de comercializare a certificatelor de emisii)

C-524/20 - VÍTKOVICE STEEL (Republica Cehă)

Alocarea cotelor unei instalații care utilizează un convertor de oxigen în cazul în care în proces se introduce fier lichid saturat cu carbon, importat de la o altă instalație aparținând unui operator diferit, dacă se asigură în același timp că nu are loc o dublă contabilizare sau o dublă alocare a cotelor în ceea ce privește produsul „metal lichid” (nu este posibil)

C-271/20 - Aurubis (Germania)

Conceptele de „combustie” și „combustibil” - Producția de cupru primar prin topirea șlamurilor - Cerere de alocare - Cantități solicitate și încă nealocate la data expirării perioadei de comercializare - Posibilitatea de a elibera aceste cote într-o perioadă de comercializare ulterioară pentru a respecta o hotărâre judecătorească pronunțată după această dată

C-938/19 - Energieversorgungszentrum Dresden-Wilschdorf (Germania)

Conceptele de „instalație” - Impactul asupra emisiilor și poluării - Instalații auxiliare care nu emit gaze cu efect de seră - Articolul 10a - Sistem tranzitoriu pentru alocarea cu titlu gratuit a cotelor de emisii - Formula de colectare a datelor - Cantitatea ajustată de eligibilitate - Metoda de calcul

3

TENDINȚE: CINE VINE LA CURTE? CINE ESTE AFECTAT?

Cauze conexe C-177/19 P până la C-179/19 P - Germania - Municipality din Paris și alții c. Comisia Europeană

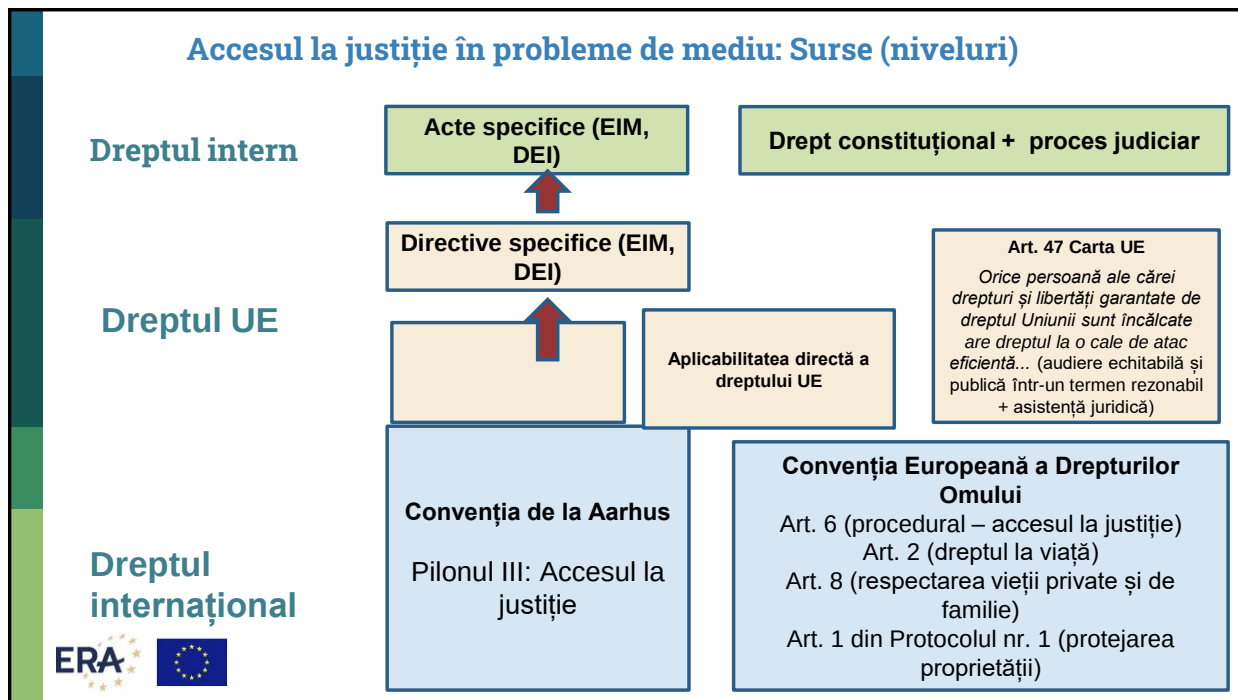
- Orașul Paris (Cauza T-339/16), Orașul Bruxelles (Case T-352/16) și Municipality din Madrid (Cauza T-391/16) au formulat o acțiune în anularea Regulamentului (UE) 2016/646.
- Acestea au susținut, în special, că, prin acest regulament, Comisia nu putea să adopte valori NTE pentru emisiile de oxizi de azot superioare limitelor stabilite pentru standardul Euro 6 prin Regulamentul nr. 715/2007.
- În 2018, Tribunalul a anulat o parte din Regulament.
- În 2021, CJUE a constatat că orașele nu sunt vizate în mod individual – și a anulat hotărârea pronunțată de Tribunal.

Consecințe?

4

Accesul la justiție în probleme de mediu: Surse (niveluri)

5

CADRUL CEDO

Art. 6 CEDO: Aplicabil în materie administrativă – construcții, expropriere, protecția mediului (Sporrong și Lönnroth c. Suedia, 7152/75; Taşkın și Alții c. Turcia, 46117/99) + schimbări climatice (Verein KlimaSeniorinnen Schweiz și Alții c. Elveția, 53600/20)

Art. 2 și 8: Obligația pozitivă a Statului de a proteja împotriva activităților periculoase (adică operațiuni industriale ilegale)

Dzemyuk c. Ucraina (2014): Reclamantul a susținut că construcția unui cimitir în apropierea casei sale a dus la contaminarea sursei sale de apă - atât pentru băut, cât și pentru grădinarit - ceea ce a făcut ca locuința sa să fie practic nelocuibilă și terenul său inutilizabil (încălcarea art. 8)

Solyanik c. Rusia (2022): Reclamantul s-a plâns că utilizarea continuă a cimitirului din apropierea locuinței sale a dus la contaminarea solului și a unei fântâni, singura sa sursă de apă potabilă. (încălcarea art. 8)

Verein KlimaSeniorinnen Schweiz și Alții c. Elveția (2024): Atenuare insuficientă a schimbărilor climatice (încălcarea art. 8)

6

CADRUL CEDO

Este important să se determine persoanele afectate:

***Cordella și Alții c. Italia (2019)*:** 180 reclamanti s-au plâns de efectele emisiilor toxice ale combinatului siderurgic Ilva din Taranto asupra mediului și sănătății lor. Curtea a considerat că 19 reclamanti nu aveau calitatea de victimă, întrucât nu locuiau într-unul dintre orașele clasificate ca fiind expuse unui risc ecologic ridicat în ceea ce îi privește pe ceilalți reclamanti, Curtea a reținut că a existat o încălcare a articolului 8 și a articolului 13 (dreptul la o cale de atac efectivă).

***Fägerskiöld c. Suedia (2008)*:** O turbină eoliană a fost montată la aproximativ 400 de metri de casa reclamantului. Curtea a declarat cererea inadmisibilă în special întrucât reclamantul nu au furnizat Curții și nici autorităților naționale certificate medicale care să ateste că sănătatea lora fost afectată de zgomot sau de reflexiile luminoase.

(a se vedea și: *Vecbaštika și Alții c. Letonia*)

7

The screenshot displays the official website of the European Court of Human Rights (ECHR). The header includes the court's name in English and French. A navigation menu at the top lists various sections: Press, Hearings, Statistics, Applicants, Official texts, Events, and Library. A large purple arrow points to the 'Factsheets' option in the 'Official texts' dropdown menu. Below the main navigation, there are several featured sections: 'Recent judgments', 'Recent press releases', 'Multimedia', 'Applicants', 'Superior Courts Network', 'Other languages', 'Factsheets & Country profiles', 'Case-Law Information Notes', and 'Information visits'. On the right side, there is a 'Press Unit' section with the text 'Unité de la Presse'. Below this, there are links to 'Factsheet - Environment and the ECHR' and 'Factsheet - Climate change'. The bottom of the page features a 'Climate change' section with a date of 'February 2023' and a note that the factsheet is not exhaustive. The footer includes the ERA logo and the European Union flag.

Rezumatul principalelor decizii ale CEDO în domeniul protecției mediului și recent în domeniul schimbărilor climatice (în limba engleză)

Press/Press Services/Fact Sheets/Environment

8

Convenția privind accesul la informație, participarea publicului la luarea deciziilor și accesul la justiție în probleme de mediu (Convenția de la Aarhus)

Acces la informații

- ✓ public
- ✓ obligație pasivă
- ✓ obligație activă

Participarea publicului la luarea deciziilor

- ✓ public vizat
- ✓ Anexa I și alte activități cu efecte semnificative
(EIM, DEI, Natura 2000, SEVESO III)
- ✓ planuri și programe
- ✓ reglementare juridică generală

Acces la justiție

- ✓ public (vizat)
- ✓ informații refuzate
- ✓ Decizii care țin de pilonul II
(EIM, DEI, NATURA 2000, SEVESO III)
- ✓ încălcarea (altor) dispoziții ale legislației naționale referitoare la mediu

9

CALITATEA PROCESUALĂ: Condițiile prealabile și acces larg la justiție

Stichting Varkens in Nood și Alții (C-826/18, Admisibilitatea acțiunii sub rezerva participării prealabile la procedura decizională):

Art. 9(2) regimul: participarea la procedura administrativă nu este o condiție adecvată pentru admisibilitatea procedurilor judiciare inițiate de ONG-uri, chiar dacă această condiție nu se aplică atunci când acestor organizații nu li se poate reproșa în mod rezonabil că nu au participat la această procedură.

Cu toate acestea, **articolul 9(3) din Convenția de la Aarhus** nu se opune ca admisibilitatea procedurii judiciare la care se referă să fie condiționată de participarea reclamantului la procedura pregătitoare a deciziei atacate, cu excepția cazului în care reclamantului nu i se poate reproșa în mod rezonabil, având în vedere circumstanțele cauzei, că nu a intervenit în cadrul acestei proceduri.

10

Convenția de la Aarhus – art. 9(2)

2. Fiecare parte, în cadrul legislației interne proprii, se asigură că membrii publicului interesat:

(a) care prezintă un interes suficient sau

(b) care mențin încălcarea unui drept, în cazul în care legea procedurală administrativă a unei părți prevede acest lucru ca o precondiție, au acces la o cale de atac în fața unei instanțe judiciare și/sau a unui alt organism independent și imparțial stabilit prin lege pentru a contesta legalitatea de fond și de procedură a oricărei decizii, acțiuni sau omateri care intră sub incidența dispozițiilor articolului 6 și, în cazul în care se prevede acest lucru în legislația internă și fără a aduce atingere alineatului (3) menționat în continuare, a altor dispoziții relevante ale prezentei convenții.

Ceea ce constituie un interes suficient și încălcarea unui drept se stabilește în conformitate cu prevederile legislației interne și în conformitate cu obiectivul de a acorda publicului interesat acces larg la justiție în cadrul sferei de aplicare a prezentei convenții. În acest sens, interesul oricărei organizații neguvernamentale care îndeplinește dispozițiile prevăzute la articolul 2 alineatul (5) este considerat suficient în sensul literei (a) menționate anterior. De asemenea, astfel de organizații sunt considerate ca având drepturi la care se poate aduce atingere în sensul literei (b) menționate anterior

11

45. Deși este adevărat că acest ultim articol, prin trimiterea pe care o face la articolul 1 alineatul (2) din respectiva directivă, lasă legiuitorilor naționali sarcina de a stabili toate cerințele necesare pentru ca o organizație neguvernamentală care promovează protecția mediului sub forma unei asociații să poată beneficia de dreptul la o cale de atac în condițiile de mai sus, normele naționale astfel adoptate trebuie, pe de o parte, să asigure „un acces amplu la justiție” și, pe de altă parte, să confere un efect util dispozițiilor Directivei 85/337 privind dreptul la exercitarea unor căi de atac. În consecință, aceste norme naționale nu trebuie să glosească de orice conținut dispozițiile comunitare potrivit cărora persoanele care au un interes suficient să conteste un proiect și cele ale căror drepturi au fost încălcate, printre care și asociațiile de protecție a mediului, trebuie să poată formula o acțiune în fața instanțelor competente.

46. Din acest punct de vedere, o lege națională poate impune ca o astfel de asociație, care intenționează să conteste pe cale juridictională un proiect care intră în domeniul de aplicare al Directivei 85/337, să aibă un obiect de activitate în raport cu protecția naturii și a mediului.

47. În plus, nu poate fi exclus ca o cerință potrivit căreia o asociație de protecție a mediului trebuie să aibă un număr minim de membri să se dovedească pertinentă pentru asigurarea realității existenței și a activității acesteia. Cu toate acestea, numărul de membri necesari nu poate fi stabilit de legea națională la un asemenea nivel încât să contravină obiectivelor Directivei 85/337 și în special acelaia de a permite cu ușurință controlul juridictional al operațiunilor care intră în domeniul de aplicare al acesteia.

cine: publicul interesat (persoane afectate + ONG-uri care îndeplinesc criterii naționale compatibile cu acordarea accesului larg la justiție- a se vedea C-263/08) dacă nu?

ce: procedura de revizuire a deciziilor/comisiilor privind activitățile cu efect semnificativ asupra mediului (EIM/DEI/Natura 2000 + dreptul intern)

(3) În plus față de căile de atac prevăzute la alineatele (1) și (2) și fără a le aduce atingere, fiecare parte se asigură că, în cazul în care îndeplinesc criteriile prevăzute de legislația internă proprie, în cazul în care acestea există, membrii publicului au acces la proceduri administrative sau judiciare pentru a contesta acțiuni și omateri ale persoanelor fizice și ale autorităților publice care contravin dispozițiilor legislației interne proprii privind mediul.

cine: membri ai publicului, în cazul în care îndeplinesc criteriile stabilite în dreptul intern

ce: procedura de revizuire a actelor/comisiunilor persoanelor private/autorităților care contravin(oricăror) dispoziții din dreptul intern. dacă nu?

12

Ferrari cu uşile închise: Echilibrarea sistemului

C-115/09 Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein-Westfalen eV/Bezirksregierung Arnsberg Trianel Kohlekraftwerk Lünen

Sistemul german de căi de atac judiciare

- Implică un **control „atent și detaliat”** al **deciziilor administrative**,
- **criteriile de admisibilitate sunt de așa natură încât puțini sunt cei care au acces la acest sistem**, în special grupurile care inițiază acțiuni care invocă daune aduse mediului

13

Dreptul UE – Directiva EIM(2011/92/UE, art. 11)

1. Statele membre se asigură, în conformitate cu sistemul legislativ intern aplicabil că, **că membrii publicului interesat** :
 - (a) care au un interes suficient; sau
 - (b) care pretind încălcarea unui drept, atunci când procedurile de drept administrativ al unui stat membru impun această condiție preliminară;
 au acces la o cale de atac în fața unei instanțe judiciare sau a unui organism independent sau imparțial instituit în conformitate cu legea, prin care este contestată legalitatea de fond sau de procedură a deciziilor **a acțiunilor sau a omisiunilor care intră sub incidența dispozițiilor privind participarea publicului din prezenta directivă**.
 2. Statele membre **stabilesc stadiul în care** pot fi contestate deciziile, actele sau omisiunile.
 3. Statele membre stabilesc ce înseamnă interes suficient și încălcarea unui drept în conformitate cu obiectivul de a acorda un **acces amplu la justiție**. În acest sens, interesul oricărei organizații nonguvernamentale care îndeplinește cerințele prevăzute la articolul 1 alineatul (2) este considerat suficient în sensul alineatului (1) litera (a) de la prezentul articol. Se consideră că aceste organizații au drepturi care pot fi încălcate în sensul alineatului (1) litera (b) de la prezentul articol.
 4. Dispozițiile prezentului articol **nu exclud posibilitatea unei căi de atac prealabile** pe lângă o autoritate administrativă și **nu afectează obligația de epuizare a tuturor căilor de atac administrative înainte de a recurge la procedurile de atac judiciare**, atunci când legislația internă prevede o astfel de obligație.
- Orice astfel de procedură trebuie să fie **corectă, echitabilă, rapidă și cu un cost care să nu fie prohibitiv**.
5. Pentru creșterea eficienței dispozițiilor prezentului articol, statele membre se asigură că informațiile practice privind accesul la căile de atac administrative și judiciare sunt puse la dispoziția publicului.

14

Dreptul UE – Directiva DEI (2010/75/UE, art. 25)

1. Statele membre se asigură, în conformitate cu sistemul legislativ intern aplicabil, că **membri ai publicului interesat** au acces la o cale de atac în fața unei instanțe sau a unui alt organism independent și imparțial instituit în conformitate cu legea, prin care este contestată legalitatea de fond sau de procedură a deciziilor, a acțiunilor sau a omisiunilor care intră sub incidența articolului 24, atunci când este îndeplinită una dintre următoarele condiții:
 - (a) aceștia au un interes suficient;
 - (b) aceștia invocă încălcarea unui drept, atunci când dispozițiile de procedură administrativă ale unui stat membru impun această condiție preliminară.
2. Statele membre **stabilesc momentul** în care pot fi contestate deciziile, actele sau omisiunile.
3. Statele membre stabilesc ce înseamnă interes suficient și încălcarea unui drept în conformitate cu obiectivul de a acorda publicului interesat un **acces larg la justiție**. În acest sens, interesul oricărei organizații neguvernamentale care promovează protecția mediului și îndeplinește cerințele dreptului național este considerat suficient în sensul alineatului (1) litera (a). Se consideră că aceste organizații au drepturi care pot fi încălcate în sensul alineatului (1) litera (b).
4. Alineatele (1), (2) și (3) nu exclud posibilitatea unei **căi de atac prealabile în fața unei autorități administrative** și nu aduc atingere **obligăției de a epuiza toate căile de atac administrative înainte de a iniția o cale de atac judiciară**, atunci când legislația internă prevede această obligație.

Orice astfel de procedură trebuie să fie **corectă, echitabilă, rapidă și cu un cost care să nu fie prohibitiv**.

5. Statele membre se asigură că informațiile practice privind accesul la căile de atac administrative și judiciare sunt puse la dispoziția publicului.

15

Directiva Habitate (92/43/CEE)

Articolul 6(3) **Orice plan sau proiect care nu are o legătură directă cu sau nu este necesar pentru gestionarea sitului, dar care ar putea afecta în mod semnificativ aria** per se sau în combinație cu alte planuri sau proiecte, **trebuie supus unei evaluări corespunzătoare** a efectelor potențiale asupra sitului, în funcție de obiectivele de conservare ale acestuia din urmă. În funcție de concluziile evaluării respective și în conformitate cu dispozițiile alineatului (4), **autoritățile naționale competente aprobă planul sau proiectul doar după ce au constatat că nu are efecte negative asupra integrității sitului respectiv și, după caz, după ce au consultat opinia publică**.

C-243/15 (Lesoochranárske zoskupenie II, alin. 45 - 48): *proiectul de construire a unei incinte pe un sit protejat, în discuție în acțiunea principală, nu figurează printre activitățile enumerate în Anexa I la Convenția de la Aarhus, faptul că autoritățile naționale competente au decis să inițieze o procedură de autorizare pentru proiectul respectiv în conformitate cu articolul 6 alineatul (3) din Directiva 92/43 permite, cu toate acestea, deducerea faptului că autoritățile respective au considerat necesar să evalueze importanța efectelor proiectului asupra mediului, în sensul articolului 6 alineatul (1) litera (b) din Convenția de la Aarhus. Este adevărat că această din urmă dispoziție prevede că aplicarea articolului 6 din Convenția de la Aarhus este reglementată de dreptul intern al părții contractante în cauză. Cu toate acestea, această declarație trebuie înțeleasă ca referindu-se exclusiv la modul în care se realizează participarea publicului prevăzută la articolul 6, și nu pune în discuție dreptul de a participa pe care o organizație de mediu precum LZ îl obține din articolul respectiv.*

16

ALGORITMUL A2J (simplificat)

1) Cu ce fel de speță vă confrunțați? Este o speță privind mediul?

2) Este o speță legată de evaluări în temeiul EIM, DEI sau Natura 2000?

2a) DA: Art. 9(2) regimul Convenției de la Aarhus + norme specifice în Directivele UE
= public interesat A2J amplu (ONG-uri care îndeplinesc criteriile + persoane afectate)
Există un obstacol în calea locus standi? Directivele UE sunt direct aplicabile

2b) NU, este o altă speță privind mediul: Art. 9(3) regimul Convenției de la Aarhus
= membri ai publicului, în cazul în care îndeplinesc criteriile stabilite în dreptul intern
Există un obstacol în calea locus standi?

Speța este legată de UE: Directivele UE ar putea fi direct aplicabile
Speța nu este legată de UE: Cerințele CA se aplică în continuare

17

Jurisprudență privind domeniul de aplicare al Directivei Habitate: care proceduri

C-166/22 Asociația rezidenților Hellfire Massy

Întrebare: ...dacă articolele 12 și/sau 16 din directiva 92/43/CEE și/sau aceste dispoziții coroborate cu art. 6 alin. 6(1)-(9) și/sau 9(2) din Convenția privind accesul la informații, participarea publicului la luarea deciziilor și accesul la justiție în probleme de mediu elaborată la Aarhus, în Danemarca, la 25 iunie 1998 au consecința că, în ceea ce privește o dezvoltare în care acordarea autorizației de dezvoltare a fost supusă unei evaluări adecvate în temeiul art. 6 alin. 6 alineatul (3) din Directiva 92/43/CEE și într-un context în care poate fi solicitată o derogare ulterioară aprobării în temeiul art. 16 alin. 16 din Directiva 92/43/CEE, există cerința unei proceduri de participare a publicului în conformitate cu art. 6 alin. 6 din Convenția de la Aarhus.

Răspuns: ...trebuie observat că litigiul din acțiunea principală nu privește o derogare în temeiul Regulamentului nr. 54 din regulamentele din 2011. În consecință, nu este necesar să se stabilească dacă, și în ce condiții, membrii publicului în cauză au dreptul de a participa în temeiul dispozițiilor Convenției de la Aarhus în procedura administrativă referitoare la o astfel de derogare.

18

Jurisprudența privind domeniul de aplicare al Directivei EIM I: **care proceduri**

Directiva EIM: Autorizație de dezvoltare

C-463/20 (*Namur-Est Environnement*)

... decizie adoptată în temeiul articolului 16 alineatul (1) din Directiva 92/43/CEE a Consiliului din 21 mai 1992 privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică și care autorizează un dezvoltator să deroge de la măsurile aplicabile de protecție a speciilor pentru a realiza un proiect în sensul articolului 1 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2011/92 *face parte din procedura de autorizare a dezvoltării*

Directiva EIM: Procedura de modificare a unei autorizații

O nouă evaluare a impactului asupra mediului **nu este necesară** pentru reînnoirea unei autorizații existente **în absența oricăror lucrări** sau intervenții care implică modificări ale aspectului fizic al amplasamentului (C-275/09, C-121/11)

Directiva DEI: Procedura de modificare a unei autorizații

C-43/21 (*FCC Česká republika*)

Prelungirea duratei de funcționare a unui depozit de deșeuri **nu este o „modificare substanțială”** la instalație, deoarece simpla prelungire a duratei de depozitare a deșeurilor într-un depozit nu modifică nici funcționarea, nici natura depozitului

19

Jurisprudența privind domeniul de aplicare al Directivei EIM II: **cine este afectat?**

C-570/13 (*Gruber*):

40 Prin urmare **deși legiuitorul național are dreptul, printre altele, să limiteze drepturile a căror încălcare poate fi invocată de un particular** în cadrul unei acțiuni în justiție având ca obiect contestarea uneia dintre deciziile, actele sau omisiunile menționate la articolul 11 din Directiva 2011/92, a drepturilor individuale de drept public, și anume a drepturilor individuale care, în temeiul dreptului național, pot fi calificate drept drepturi individuale de drept public (a se vedea în acest sens Hotărârea Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein-Westfalen, C-115/09, EU:C:2011:289, punctele 36 și 45), dispozițiile acestui articol referitoare la dreptul la acțiune al membrilor publicului vizat de deciziile, actele sau omisiunile care intră în domeniul de aplicare al directivei menționate **nu poate fi interpretat în mod restrictiv**.

41 În speța de față, **din decizia de trimitere reiese că doamna Gruber este o „vecină”, în sensul articolului 75 alineatul (2) din Gewerbeordnung, un concept care include persoanele pentru care construcția, continuarea existenței sau a exploatării unei instalații ar putea reprezenta un risc sau ar putea cauza o perturbare sau a căror proprietate sau alte drepturi reale ar putea fi puse în pericol**.

20

Jurisprudența privind domeniul de aplicare al Directivei II: **cine este afectat?**

C-570/13 (*Gruber*):

42 Având în vedere termenii acestei dispoziții, **se pare că persoanele care se încadrează în conceptul de „vecin” pot face parte din „publicul interesat”** în sensul articolului 1 alineatul (2) din Directiva 2011/92. Acești „vecini” pot introduce o acțiune numai împotriva unei autorizații acordate pentru construirea și exploatarea unei instalații. Întrucât nu sunt părți la procedura de examinare a necesității efectuării unei EIM, aceștia nu pot contesta această decizie în cadrul unei acțiuni împotriva deciziei de autorizare a dezvoltării. **Astfel, prin restrângerea dreptului de a introduce o acțiune împotriva deciziilor de examinare a necesității efectuării unei EIM în legătură cu un proiect** numai solicitanților de proiecte, autorităților participante, ombudsmanului pentru mediu (Umweltanwalt) și municipalității în cauză, UVP-G 2000 **privează un număr mare de persoane de exercitarea acestui drept la acțiune, inclusiv, în special, „vecinii”** care pot îndeplini condițiile prevăzute la articolul 11 alineatul (1) din Directiva 2011/92.

43 Această excludere aproape generală restrânge domeniul de aplicare al articolului 11 alineatul (1) și, prin urmare, este **incompatibilă** cu Directiva 2011/92.

21

Ce se întâmplă cu restul fără norme detaliate? (Art. 9/3 regim)

Janecek (C-237/07), ClientEarth (C-404/13, evaluarea și gestionarea calității aerului înconjurător): Persoanele afectate trebuie să fie în măsură să solicite adoptarea unor planuri de acțiune privind poluarea aerului

= EFECT DIRECT POSIBIL

LEGĂTURA DINTRE PROTECȚIA AERULUI ȘI DREPTURILE PERSOANELOR?

- Legislația privind calitatea aerului (alta decât EIM și DEI) **nu conține norme cuprinzătoare privind accesul la justiție.**
- Cu toate acestea, **există o legătură între protecția aerului și drepturile persoanelor fizice care îndeplinește condițiile de aplicabilitate directă a anumitor dispoziții ale directivelor care nu conțin cerințe privind accesul la justiție** – cum ar fi Directiva privind calitatea aerului înconjurător și Directiva privind reducerea emisiilor naționale de anumiți poluanți atmosferici.
- Acest lucru se datorează faptului că valorile limită de calitate (concentrație) vizează protecția sănătății umane. Astfel, acestea au ca obiectiv protejarea dreptului individual la sănătate. Acestea sunt suficient de precise și necondiționate pentru a putea fi aplicate direct.
- Acest lucru înseamnă că **fiecare persoană are dreptul de a regăsi valorile limită în legislația sa națională**; de aici rezultă că statele membre sunt obligate să transpună valorile limită din directiva privind poluarea aerului în legislația lor națională (C-361/88, Comisia c. Germania)

22

Ce se întâmplă cu restul fără norme detaliate? (Art. 9/3 regim)

C-237/07 (Janecek):

„persoanele fizice sau juridice vizate direct de un risc potrivit căruia valorile limită sau pragurile de alertă pot fi depășite trebuie să fie în măsură să solicite autorităților competente să elaboreze un plan de acțiune atunci când există un astfel de risc, dacă este necesar prin introducerea unei acțiuni în fața instanțelor competente”.

DE CE:

Protecția sănătății

- *nerespectarea măsurilor impuse de directivele care se referă la calitatea aerului și la apa potabilă, și care sunt concepute să protejeze sănătatea publică, ar putea pune în pericol sănătatea umană, persoanele în cauză trebuie să fie în măsură să se bazeze pe normele obligatorii incluse în aceste directive (a se vedea Cauza C-361/88 Comisia c. Germania; Cauza C-59/89 Comisia c. Germania; și Cauza C-58/89 Comisia c. Germania).*

CINE:

- persoanele fizice sau juridice interesate direct

23

Efectul direct : De la EIM la AER LA APĂ...

Janecek (C-237/07), ClientEarth (C-404/13, evaluarea și gestionarea calității aerului înconjurător): Persoanele afectate trebuie să fie în măsură să solicite adoptarea unor planuri de acțiune privind poluarea aerului

Folk (C-529/15, Directiva privind răspunderea de mediu): Persoanele care dețin o licență de pescuit trebuie să aibă posibilitatea de a iniția o procedură de revizuire în fața unei instanțe sau a altei autorități publice competente, în conformitate cu articolele 12 și 13 din directivă.

Protect Natur-, Arten- und Landschaftschutz Umweltorganisation (C-664/15, Directiva-cadru privind apa): ONG-ul trebuie să fie în măsură să conteste o autorizație pentru un proiect de captare a apei din râu pentru a produce zăpadă pentru o stațiune de schi în temeiul legislației UE

Land Nordrhein-Westfalen (C-535/18, EIM, Directiva-cadru privind apa): Membrii publicului vizat de un proiect trebuie să poată susține, în fața instanțelor naționale competente, că a existat o încălcare a cerințelor de prevenire a deteriorării corpurilor de apă; dreptul UE permite statelor membre să prevadă că, atunci când un viciu de procedură care viciază decizia de aprobare a unui proiect nu modifică semnificația deciziei respective, o cerere de anulare a acestei decizii este admisibilă numai dacă neregula în cauză a refuzat reclamantului dreptul său de a participa la procesul decizional privind mediul.

Wasserleitungsverband Nördliches Burgenland și Alții (C-197/18, Directiva privind nitrati): Persoane fizice și juridice afectate, precum reclamantii din acțiunea principală (inclusiv municipalitatea și o asociație de distribuție a apei), ar trebui să fie în măsură să solicite autorităților naționale competente să modifice un program de acțiune existent sau să adopte măsuri suplimentare sau acțiuni consolidate

dacă nu... efect direct

24

Land Nordrhein-Westfalen (C-535/18, EIM, Directiva-cadru privind apa):

Construcția tronsonului de autostradă/stradă federală cu trei până la patru benzi pe o distanță de aproximativ 3,7 kilometri. Această decizie a autorizat constructorul să evacueze apele pluviale care se scurg de pe suprafața drumurilor în trei corpuri de apă de suprafață sau în apele subterane. În acest sens, decizia conținea o serie de dispoziții în anexe menite să asigure protecția apelor, atât în ceea ce privește evacuarea apelor pluviale în apele de suprafață, cât și infiltrarea lor în apele subterane.

Articolul 1 primul alineat litera (b) din Directiva 2000/60 și articolul 1 al doilea alineat prima liniuță din această directivă, precum și articolul 4 alineatul (1) litera (b) din aceasta, interpretate în lumina articolului 19 TUE și a articolului 288 TFUE, trebuie interpretate în sensul că membrii publicului vizat de un proiect trebuie să poată susține, în fața instanțelor naționale competente, încălcarea cerințelor de prevenire a deteriorării corpurilor de apă și de îmbunătățire a stării acestor corpuri de apă, dacă această încălcare îi privește în mod direct.

25

Land Nordrhein-Westfalen (C-535/18, EIM, Directiva-cadru privind apa):

- reclamanții din acțiunea principală făceau obiectul exproprierii sau dispuneau de o fântână în gospodărie în zona vizată de proiect pentru aprovizionarea lor privată cu apă
- *Or, nici elementele cuprinse în decizia de trimitere, nici observațiile prezentate Curții nu sunt de natură să stabilească relevanța, pentru reclamanții din litigiul principal, a corpurilor de apă de suprafață care ar putea fi, de asemenea, afectate de proiectul în cauză. În aceste condiții, nu se pare că reclamanții din acțiunea principală pot fi vizati de o eventuală încălcare a obligațiilor care decurg din articolul 4 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2000/60, astfel încât examinarea Curții se va referi numai la articolul 4 alineatul (1) litera (b), privind apele subterane.*
- *trebuie să se constate că, prin obiectivul său și prin obligațiile prevăzute la articolul 4 alineatul (1) litera (b) în vederea atingerii acestui obiectiv, Directiva 2000/60 urmărește, de asemenea, obiectivul specific de protejare a apelor subterane ca resursă pentru utilizarea umană.*

26

C-252/22 (Societatea Civilă Profesională de Avocați AB & CD)

Publicul include o entitate juridică, cum ar fi o societate de avocatură în parteneriat, care nu se întemeiază pe încălcarea vreunui drept sau interes specific acestei entități, ci mai degrabă pe încălcarea drepturilor și intereselor unor persoane fizice - și anume avocații din care este compus acest parteneriat - [și] o astfel de entitate poate fi considerată un grup de persoane fizice care acționează prin intermediul unei asociații sau organizații în sensul articolului 2 alineatul (4) din convenție?

CJUE: Nu este contrar dreptului Uniunii ca legislația națională să acorde această calitate procesuală în temeiul articolului 9 alineatul (3) din Convenția de la Aarhus numai ONG-urilor de mediu și altor entități numai în cazul încălcării intereselor lor private. Această dispoziție are un domeniu de aplicare mai larg decât articolul 9 alineatul (2) din Convenția de la Aarhus, întrucât se aplică unei categorii mai largi de acte și decizii și se adresează membrilor „publicului” larg. Acesta conferă statelor membre o mai mare marjă de apreciere în stabilirea criteriilor de determinare a titularilor reali ai dreptului la protecție jurisdicțională dintre toți membrii publicului.

Este esențial ca, ca urmare a criteriilor stabilite, „anumite «categorii» de cetățeni să nu fie lipsite de dreptul la o cale de atac. Dimpotrivă, necesitatea de a stabili un interes privat legitim nu face decât să facă inadmisibile acțiunile introduse de persoane care nu au nicio legătură specifică cu actul administrativ pe care doresc să îl conteste.

27

C-613/22 (Asociația rezidenților Dublin 8)**CAUZĂ RETRASĂ:**

Articolul 11 alineatul (1) litera (a) din Directiva MIE coroborat cu articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale și/sau articolul 9 alineatele (2)-(4) din Convenția de la Aarhus areca efect faptul că, în cazul în care un ONG din domeniul mediului îndeplinește criteriul privind calitatea procesuală prevăzut în această dispoziție, se consideră că ONG-ul în cauză are capacitate suficientă pentru a introduce o cale de atac judiciară, în pofida unei norme generale din dreptul intern al unui stat membru care împiedică asociațiile fără personalitate juridică să introducă acțiuni în justiție?

În caz contrar, are acest efect în cazul în care dreptul intern al statului membru în cauză prevede că un ONG care îndeplinește criteriul privind calitatea procesuală prevăzut la articolul 1 alineatul (2) litera (e) din directivă este astfel abilitat să formuleze o cale de atac judiciară? Sau are acest efect în cazul în care dreptul intern al statului membru în cauză și/sau procedurile adoptate de autoritatea competentă a statului membru în cauză au permis unui ONG din domeniul mediului, care altfel nu ar avea capacitate juridică în dreptul intern, să participe totuși la faza administrativă a procesului de autorizare a dezvoltării?

(…)

28

CONȚINUTUL DREPTULUI- PLANURI PRIVIND CALITATEA AERULUI

- O persoană fizică (precum și un ONG) are **dreptul de a vedea planul de acțiune elaborat**, având în vedere că elementul-cheie al Directivei privind calitatea aerului este stabilirea unor valori limită obligatorii, împreună cu obligația de a adopta planuri privind calitatea aerului care să conțină măsuri adecvate pentru a asigura respectarea acestora în cel mai scurt timp posibil.
- În Cauza C-404/13 (*ClientEarth*), CJUE a confirmat că **instanța națională ar trebui să dispună orice măsură necesară pentru alinierea planului de poluare a aerului la legislația UE privind calitatea aerului**.
- Curtea de Justiție a **limitat dreptul persoanelor de a solicita un conținut specific al unui plan**. Această a considerat că autoritățile publice trebuiau să ia măsuri pentru a menține timpul (riscului de) depășire cât mai scurt posibil, dar că acestea beneficiau de o mare marjă de apreciere, astfel încât nu puteau fi solicitate măsuri specifice (C-237/07).
- O abordare similară se aplică obligațiilor din **Directiva privind angajamentele naționale de reducere a emisiilor**. Persoanele fizice și juridice direct interesate trebuie să aibă posibilitatea de a solicita autorităților competente, dacă este necesar prin sesizarea instanțelor naționale, să respecte și să pună în aplicare astfel de norme ale dreptului UE - de exemplu **să elaboreze programe naționale pentru reducerea progresivă a emisiilor naționale de SO₂ și NO_x, printre altele** (Cauzele conexate C-165/09, C-166/09 și C-167/09)

29

CONȚINUTUL DREPTULUI

Exemplu: În [Cauza C-723/17 *Craeynest și Altij*](#), CJUE a statuat că **instanțele naționale sunt competente să revizuiască alegerea locului de amplasare a stațiilor de măsurare a calității aerului și să ia toate măsurile necesare împotriva autorității naționale în cauză**. Pentru a evalua dacă valorile limită au fost respectate, nivelul de poluare la fiecare punct de prelevare trebuie luat în considerare individual. **Instanțele competente (în acest caz, instanța din Bruxelles) trebuie să aplice normele UE pentru a se asigura că stațiile de monitorizare sunt amplasate acolo unde se produc cele mai mari concentrații de poluare a aerului**. Ceea ce înseamnă că **instanța este de asemenea competentă să ia toate măsurile necesare** cu privire la autoritatea națională în cauză, cum ar fi un ordin, pentru a se asigura că aceste puncte sunt amplasate în conformitate cu criteriile stabilite în Directiva privind calitatea aerului.

În plus, instanța națională **trebuie să fie în măsură să furnizeze o analiză completă a faptelor** să ia toate măsurile necesare împotriva autorității naționale în cauză.

30

CONȚINUTUL DREPTULUI- OMOLOGAREA VEHICULELOR

- **C-873/19 (*Deutsche Umwelthilfe*)**
- Articolul 9 alineatul (3) din Convenția de la Aarhus privind accesul la informații, coroborat cu articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, trebuie interpretat în sensul de a **exclude o situație în care o asociație de mediu**, autorizată să introducă o acțiune în justiție în conformitate cu dreptul național, nu poate contesta în fața unei instanțe naționale o **decizie administrativă de acordare sau de modificare a omologării CE de tip care poate fi contrară articolului 5 alineatul (2) din Regulamentul (CE) nr. 715/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 20 iunie 2007 privind omologarea de tip a autovehiculelor cu privire la emisiile provenind de la vehiculele ușoare pentru pasageri și de la vehiculele ușoare comerciale (Euro 5 și Euro 6) și privind accesul la informațiile referitoare la repararea și întreținerea vehiculelor**.
- *Constatarea potrivit căreia Regulamentul nr. 715/2007, și în special articolul 5(2) din acesta, are un astfel de obiectiv de mediu și formează așadar parte din „dreptul privind mediul” în sensul articolului 9(3) din Convenția de la Aarhus, nu este, contrară celor susținute de KBA, în niciun fel subminată de faptul că acest regulament a fost adoptat în temeiul articolului 95 CE, noul articol 114 TFUE, care se referă la măsurile de apropiere a dispozițiilor stabilite prin acte cu putere de lege sau acte administrative în statele membre care au ca obiect instituirea și funcționarea pieței interne.*

31

Dreptul UE – Directiva privind răspunderea de mediu (2004/35/CE, art. 13)

1. Persoanele la care se face referire în articolul 12(1)* **au acces la o instanță sau la un alt organism public independent și imparțial competent să verifice legalitatea procedurală și de fond a deciziilor, acțiunilor sau omisiunilor autorității competente în temeiul prezentei directive.**
2. Prezenta directivă nu aduce atingere dispozițiilor de drept intern care reglementează accesul la justiție și celor care impun epuizarea căilor de atac administrative înainte de recurgerea la procedurile judiciare.

*

Persoanele fizice sau juridice:

- (a) afectate sau susceptibile de a fi afectate de daune aduse mediului sau
- (b) având un interes suficient în luarea deciziilor de mediu referitoare la daună sau, alternativ,
- (c) invocarea încălcării unui drept, în cazul în care dreptul procedural administrativ al unui stat membru impune acest lucru ca o condiție prealabilă, au dreptul de a prezenta autorității competente orice observații referitoare la cazuri de deteriorare a mediului sau la o amenințare iminentă de astfel de deteriorare de care au cunoștință și au dreptul de a solicita autorității competente să ia măsuri în temeiul prezentei directive.

Statele membre stabilesc ce constituie un „interes suficient” și o „afectare a unui drept.

Folk (C-529/15): Persoanele care dețin o licență de pescuit trebuie să aibă posibilitatea de a iniția o procedură de revizuire în fața unei instanțe sau a altei autorități publice competente, în conformitate cu articolele 12 și 13 din directivă

32

Directiva (UE) 2024/1203 a Parlamentului European și a Consiliului din 11 aprilie 2024 privind protecția mediului prin intermediul dreptului penal și de înlocuire a Directivelor 2008/99/CE și 2009/123/CE

Articolul 15

Publicarea informațiilor în interes public și accesul la justiție pentru publicul interesat

Statele membre se asigură că persoanele afectate sau care ar putea fi afectate de infracțiunile menționate la articolele 3 și 4 din prezenta directivă, persoanele care au un interes suficient sau care pretind încălcarea unui drept, precum și organizațiile neguvernamentale care promovează protecția mediului și care îndeplinesc cerințele prevăzute de dreptul intern, au drepturi procesuale corespunzătoare în cadrul procedurilor privind infracțiunile respective, în cazul în care aceste drepturi procesuale pentru publicul interesat există în statul membru respectiv în procedurile privind alte infracțiuni, de exemplu în calitate de parte civilă. În aceste cazuri, statele membre se asigură, de asemenea, în conformitate cu dreptul lor intern, că informațiile privind stadiul procedurilor sunt comunicate publicului interesat, atunci când astfel de proceduri sunt disponibile pentru alte infracțiuni.

33

Directiva (UE) 2024/1203 a Parlamentului European și a Consiliului din 11 aprilie 2024 privind protecția mediului prin intermediul dreptului penal și de înlocuire a Directivelor 2008/99/CE și 2009/123/CE

(57)Întrucât mediul nu se poate reprezenta ca victimă în cadrul procedurilor penale, în scopul asigurării efective a respectării legii, membrii publicului interesat ar trebui să aibă posibilitatea de a acționa în numele mediului ca bun public, în conformitate cu dreptul intern și sub rezerva normelor procedurale relevante.

(58)Prezenta directivă nu impune statelor membre să introducă noi drepturi procesuale pentru membrii publicului interesat. Însă, atunci când într-un stat membru există astfel de drepturi procesuale ale membrilor publicului interesat în situații echivalente referitoare la infracțiuni, altele decât cele stabilite în temeiul prezentei directive, de exemplu dreptul de a participa în calitate de parte civilă, astfel de drepturi procesuale ar trebui să fie acordate membrilor publicului interesat și în cadrul procedurilor privind infracțiunile împotriva mediului definite în prezenta directivă. Drepturile membrilor publicului interesat nu aduc atingere drepturilor victimelor, astfel cum sunt stabilite în Directiva 2012/29/UE a Parlamentului European și a Consiliului ⁽¹⁴⁾. Noțiunile de „membrii publicului interesat” și „victime” ar trebui să rămână distincte și statele membre nu ar trebui să aibă obligația de a aplica drepturile victimelor și în cazul membrilor publicului interesat. Prezenta directivă nu impune statelor membre să acorde membrilor publicului interesat drepturile procesuale din procedurile penale pe care le acordă altor categorii de persoane decât membrilor publicului în cauză.

34

Comunicarea Comisiei privind accesul la justiție în probleme de mediu

Brussels, 28.4.2017
C(2017) 2616 final

COMMUNICATION FROM THE COMMISSION

of 28.4.2017

Commission Notice on Access to Justice in Environmental Matters

35

English

Advanced Search

INECE ENVIRONMENT POLICY

Environmental Policy
Committee on Environmental Policy
Environment for Europe
Environmental Monitoring and Assessment
Environmental Performance Reviews
Conventions and Protocols
Education for Sustainable Development

The Aarhus Convention: An Implementation Guide (second edition)

[Environment Policy >](#) [Public participation >](#)

Published: June 2014

Guide is available in Chinese, English, French and Russian. If you would require a hard copy of the Guide please contact the secretariat at public.participation@un.org

[Read More](#)

ENG

FRE

RUS

CHI

<https://unece.org/environment-policy/publications/aarhus-convention-implementation-guide-second-edition>

36

Publication details All editions (2)

 Environmental impact assessment of projects Rulings of the Court of Justice of the European Union 2022-11-25 Latest edition	 Environmental impact assessments of plans, programmes and projects Rulings of the Court of Justice of the European Union 2020-11-06
---	--

[View all editions in all languages](#)

<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/a831d19b-6f99-11ed-9887-01aa75ed71a1/language-en>

ERA
European Research Area

European Commission

37

MULŢUMESC PENTRU ATENŢIE!

vomacka@mail.muni.cz

38